

నాటకాలు

భక్తి, జ్ఞాన, పురాణ, జానపద

బుర్త కథలు

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కృష్ణ మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షు

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదే

గురు గోరక్ష ముర్తి

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠ్యహ్లాంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీయోగి బాలా

గురు లాహిరి మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు హాయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమహార్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120032244

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

బు ఱ్ఱ క థ లు

న దీ ర్

ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల సందర్భమున ప్రచురితము

ఆంధ్రప్రదేశ్ సంగీత నాటక అకాడమీ

ప రి చ య ము

బ్రరువై శతాబ్దాల తెలుగు చరిత్ర సాంస్కృతి పునాదులపై న నిర్మింప బడ్డ తెలుగు జాతి సమైక్యతను సర్వతోముఖాభివృద్ధిని పటిష్ఠం చేయడానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలో రాక్షసనామ సంవత్సర ఉగాది (1975 ఏప్రిల్ 12వ తేదీ) నుండి వారం రోజులపాటు ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు జరుగుతున్నవి. ఈ మహాసభల ఏర్పాట్లకుగాను ముఖ్యమంత్రి శ్రీ జలగం వెంగళరావుగారు అధ్యక్షులుగాను, విద్యాశాఖ మంత్రి శ్రీ మండలి వెంకటకృష్ణరావుగారు నిర్వాహకాధ్యక్షులుగాను ఒక సంఘం ఏర్పడింది. ఈ సందర్భంగా 1975 సంవత్సరాన్ని తెలుగు సాంస్కృతిక సంవత్సరంగా పరిగణించడం జరుగుతున్నది.

ప్రపంచ మహాసభలకు నాందిగా రాష్ట్రంలోని పలు ప్రదేశాలలోను, ఢిల్లీలోను సంగీత, నాటక, నృత్య, జానపద కళోత్సవాలను నిర్వహించే శాధ్యతను, ఆయా కళారంగాలకు సంబంధించిన గ్రంథాలను ప్రచురించే శాధ్యతను స్వీకరించవలసిందని ఆంధ్రప్రదేశ్ సంగీత నాటక అకాడమీని ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల కార్యవర్గం కోరింది. ఈ కార్యక్రమం క్రింద అకాడమీ విజయవాడలో నాటకోత్సవాన్ని, అనంతపురంలో వీధినాటకం సదస్సును, నిజామాబాద్ లో నృత్యోత్సవాన్ని, తిరుపతిలో సంగీతోత్సవాన్ని ఢిల్లీ లో ఆంధ్రప్రదేశ్ జానపద, నాటక కళోత్సవాన్ని నిర్వహించింది,

ఈ సందర్భంలో సంగీత, నృత్య, నాటక, చలనచిత్రాలకు సంబంధించిన గ్రంథాలను ప్రచురించే అవకాశం కల్పించి, అకాడమీ గ్రంథ ప్రచురణ కార్యక్రమానికి ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల కార్యవర్గం దోహదం చేసింది. అందుకు వారికి మేమెంతో కృతజ్ఞులం. ఈ అవకాశాన్ని పురస్కరించుకొని ప్రచురించిన అనేక గ్రంథాలలో ఈ “బుర్రకథలు” ఒకటి. ఈ గ్రంథాన్ని రచించిన నదీరా గారికి మా ధన్యవాదాలు.

జె. బాపురెడ్డి

స్పెషల్ ఆఫీసర్

ఆంధ్రప్రదేశ్ సంగీత నాటక అకాడమీ.

ముందు మాట

ఎన్నో ఏళ్లుగా అనుకొంటున్న ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు జరుగ నున్న పర్వ సమయం ఆసన్నమవుతున్నది. ప్రపంచంలోని తెలుగువారి ప్రతినిధుల నందరినీ ఒకచోట సమీకరించవలెనని పెద్దలందరూ కన్నకలలు ఫలిస్తున్న శుభసమయమిది. రాబోయే ఉగాది రెండు వేల అయిదువందల సంవత్సరాల తెలుగు జాతి చరిత్రలో మరపురాని మధుర ఘట్టము కాగలదు.

క్రీస్తుపూర్వం మూడవ శతాబ్దికి చెందిన శాతవాహన రాజుల కాలంనుంచి తెలుగు ప్రజలకు ఒక విశిష్టమైన చరిత్ర ఉన్నది. మారత దేశంలో తెలుగు మాట్లాడే ప్రజలు దాదాపు ఐదు కోట్లకు వైగా ఉన్నారు. హిందీ మాట్లాడే వారి తరువాతి స్థానం తెలుగువారిదే. బౌద్ధపూర్వయుగంనుంచి ఇటీవల బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యపరిపాలనా యుగం వరకూ తెలుగువారు పెద్దఎత్తున ప్రపంచం నలుమూలలకూ వలస వెళ్లడం జరిగింది. అట్లా వెళ్లిన తెలుగువారు తమ భాషా సంస్కృతీ సంప్రదాయాలను ఆయా జాతీయ జీవన విధానాలతో మేళవించి, వాటిని సుసంపన్నం చేస్తూఉన్నారు.

ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల ప్రధాన లక్ష్యం తెలుగు ప్రజల, తెలుగు అభిమానుల ప్రతినిధులను ఒక వేదికమీద సమావేశపర్చడం. జాతీయ, అంతర్జాతీయ సాంస్కృతిక రంగాలలో తెలుగువారు చేయ వలసిన కృషినిగూర్చి చర్చించి, నిర్ణయించుకోవడానికి, తద్వారా

వివిధ చైతన్యప్రవంతులను ఏకోన్ముఖంచేసి మన సాంస్కృతిక సంబంధాలను దృఢతరం చేసుకోవడానికి ఈ మహాసభలు దోహదకారులు అవుతవి. అంతేకాక ఈ మహాసభలు ఆర్థమైన భావసమైక్యతకు ప్రాతిపదికలై తెలుగు జాతిని సమైక్యం చేయగలవని, ఆ విధంగా జాతీయ అభ్యుదయానికి తోడ్పడగలవని విశ్వసిస్తున్నాను.

1975 ఏప్రిల్ 12 వ తేదీన తెలుగు ఉగాది రోజున ప్రారంభమై ఒక వారంరోజుల పాటు జరిగే ఈ మహాసభలలో వివిధ దేశాలనుంచి, వివిధ రాష్ట్రాలనుంచి, యునెస్కోవంటి అంతర్జాతీయ సంస్థలనుంచి విచ్చేసిన ప్రముఖులు ప్రతినిధులుగానో, పరిశీలకులుగానో పాల్గొంటారు. ఈ మహాసభల సమయంలో చర్చాగోష్ఠులు, ప్రదర్శనలు, ప్రచురణలు మొదలైన కార్యక్రమాలు జరుగుతాయి. దేశ విదేశాలలోని తెలుగువారి సంస్కృతి, తెలుగు భాషా సాహిత్యాల, కళల అభివృద్ధి, వైజ్ఞానిక సాంకేతిక ప్రగతి మొదలైన విషయాలపై చర్చాగోష్ఠులు జరుగుతవి. తెలుగువారి సాంస్కృతిక వైభవాన్ని వివిధ కోణాలనుంచి ప్రస్తుతించేసే ఒక ప్రదర్శన ఏర్పాటు అవుతున్నది. తెలుగువారి సమగ్ర స్వరూపాన్ని సందర్శించడానికి వీలైన సంగ్రహాలయాన్ని 'మ్యూజియంను' స్థాపించడానికి ఈ ప్రదర్శన బీజభూతమవుతుంది. తెలుగువారి సంస్కృతి నిరూపించే సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు వారం రోజులపాటు సాగుతవి. తెలుగు ప్రజల సంస్కృతీ సంప్రదాయాలను విశదంచేసే ప్రత్యేక సంచికలు తెలుగు, ఇంగ్లీషు, హిందీ, ఉర్దూ భాషలలో విడుదల అవుతాయి. ఈ కార్యక్రమాలలో భాగమే ఈ గ్రంథ ప్రచురణ.

తెలుగు ప్రజలు భాష, సాహిత్యం, చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు మొదలైన వివిధ రంగాలలో సాధించిన ఘనవిజయాలను విశదంచేసే గ్రంథాలు అనేకం ఈ మహాసభల సమయంలో విడుదల అవుతాయి.

ఈ గ్రంథాలను రచించి, సకాలంలో మాకు అందించిన రచయిత లందరకూ నా కృతజ్ఞతలు. ఈ గ్రంథాలను ప్రచురించే భారం వహించడానికి ముందుకువచ్చిన అకాడమీల అధినేతలను అభినందిస్తున్నాను. తెలుగు వారి విశిష్టతలను విశదంచేసే ఈ గ్రంథాలు సహృదయు లందరి ఆదరణ పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాను. అయితే, ఇంత మాత్రం చేతనే ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల ఆశయాలు సఫలం కాగలవని నేను అనుకోవడంలేదు. చేయవలసినది ఇంకా ఎంతో ఉంది. ఈ మహాసభల సందర్భంగా నెలకొల్పబడనున్న 'అంతర్జాతీయ తెలుగు విజ్ఞాన సంస్థ' మహాసభల ఆశయ సాధనకు పూనుకొనడమే కాక జాతీయ, అంతర్జాతీయ సాంస్కృతిక సంబంధాలను దృఢతరం చేయగలదని నమ్ముతున్నాను.

జలగం వెంగళరావు

అధ్యక్షులు,

ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు

గ్రంథకర్త మాట

రామాయణ, భారత, భాగవతాలను బుట్టకథలుగా ఎత్తి వ్రాసి పూర్తిచేసి, పులిస్తాపు పెట్టాక బుట్టకథల జోలికి వెళ్ళడం మూనుకున్నా.

ఇన్నాళ్ళకు, ఇన్నేళ్ళకు బుట్టకథల గూర్చి ఈ పుస్తకం వ్రాస్తున్నా. నే వ్రాసిన బుట్టకథలు ఎన్నోవున్నా, బుట్టకథల గురించి వ్రాసిన పుస్తకం-ఇది మొదటిది.

25 సంవత్సరాలుగా బుట్టకథలు చెప్పడం, వ్రాయడం, నేర్పడం-మున్నగు అలవాట్లవల్ల వచ్చిన అనుభవజ్ఞానం, అదియిచ్చిన ఊహాగానం, ఈపుస్తకరచనలోనాకు అండదండలై నిలిచాయి. మరియు జానపద వాఙ్మయ పరిశోధకుల గ్రంథాలెన్నో మరింత తోడ్పడ్డాయి. ఆయా గ్రంథకర్తలందరికీ నా ధన్యవాదాలు.

కొందరు బుట్టకథ కవులను, వారి కలాలను, కొన్నిబుట్టకథ దళాలను వారి గళాలను-గురించి ఇందులో ఎత్తుకున్నాను. వారు “మేటి” వారని మిగిలినవారు “వోటి”వారనీ అనుకోవడంపొరపాటు.

ఇది కళారంగం. తాడెక్కేవారిని తలదన్నే వారు, తలదన్నే వారి తలలో జేజెమ్మలని కూడ తన్నేవారు వుంటారనే సంగతి జగద్విదితమే.

బుట్టకథల గురించి వ్రాసిన ఈపుస్తకం చదవడంపూర్తయ్యే సరికల్లా పఠితలు, పరిశోధకులు కూడా బుట్టకథల గురించి మరింత

అవగాహన చేసుకొనాలి, బుట్టకథల అభివృద్ధికి మనస్ఫూర్తిగా ఆలోచన చేసి తీరాలని నా ఆశ.

రంధ్రాన్వేషణా దృష్టితో గాక, రసాన్వేషణా దృష్టితో దీనిని పఠించ వలసిందిగాను, జానపద స్రష్టలకు అంజలి ఘటించవలసిందిగాను కోరుచున్నాను.

పదాతీతం—భాషాతీతం—భావాతీతం మన జానపద కళారీతుల యందలి లోతుపాతులు. అట్టి వరాలను కాచిబోచి రక్షించుకొని, మన ముందు తరాలకు అందించుకునే బాధ్యతలు మనవి. ఇదే నా మనవి.

—గ్రంథకర్త

బుట్టకథలు

ప్రస్తావన

శ్రీమద్గురు దేవులగు ఆంధ్రబుట్టకథా పితామహ నాజర్ గారికి

సమస్కరిస్తూ—జానపద కళా ప్రదర్శకులకు, పరిశోధకులకు విజ్ఞానపథ మార్గదర్శకులకు, మహాతపస్వులకు ప్రణతుల నర్పిస్తూ ఈ పుస్తక రచన కువక్రమిస్తున్నాను.

పుస్తకములకు మస్తకములకు పున్న సంబంధమే బుట్టకథలకు బుట్టకాయలకు పున్నది.

జాతిలో నిద్రించిన నీతిని, నిజాయితీని, గుంజి, కుదిపి, వూపి, నిద్రలేపేందుకు బుట్టకథ ఒక మహత్తరమైన సాధనం.

ఇందు—ముగ్గురు వ్యక్తులు కలిసి, ఒక శక్తిగా వెలుగు పురంగా ఆలపిస్తూ అందు కనుగుణంగా అభినయిస్తూ కథానిధులను సుదాసుదులుగా చేసి శ్రోతలను ఆనందింప చేస్తారు. కర్తవ్యాన్ని నిర్దేశించి కార్యోన్ముఖులను చేస్తారు.

అనాదిగా వస్తున్న హరికథలకు, బుట్టకథలకు పునాది ఏదీ అంటే యక్షగానమే. అంతేకాదు. అనేక జానపద కళాప్రక్రియలకు “అమ్మ” వంటిది యక్షగానం! కనుక యక్షగానం గురించి ముందుగా తెలుసుకుందాం.

యక్షగానము

యక్షగానమును ఎందరో ఎన్నో విధాల నిర్వచించారు. కాని ఎల్లరూ ఏకాభిప్రాయానికి రాలేకపోయారు. కనుక అన్నిటినీ ఇచ్చట పేర్కొనడం అవసరం. అయినా సమగ్రమగు యక్షగానానికి సంగ్రహ మగు నిర్వచనాన్ని తెలుసుకోవడం అవసరమే!

యక్షగానం గురించి వ్రాస్తూ 'జక్కి' పదప్రయోగ విచారణ చేస్తూ వాఙ్మయధ్యక్ష శ్రీ వడ్లమూడి గోపాలకృష్ణమ్యూగారు—

“జక్కులు బహువచన రూపంచూస్తే దాని ఏక వచనరూప విస్తృత వ్యవహారంలోలేకపోయినా 'జక్కి' వున్నదని స్పష్టపడుతుంది.

.....జక్కి. అంటే 'కట్టువడిపోవటం' అని తెలుగులో అర్థం వున్నదని పేర్కొన్నాను. దాని మూలరూపమైన 'యక్ష' శబ్దానికి కూడా 'కట్టి వేసేవాడు' అని అర్థం వున్నది. వివిధ విద్యలతోపాటు నృత్యగానాది విద్యలతో కూడకట్టి వేయగలవారు.. కాబట్టి వారికి యక్షులన్న పేరు వచ్చివుండవచ్చు.”

అని వ్రాశారు. అదే మన యక్షగాన కవులు, ప్రదర్శకులు, చేశారు. ప్రేక్షకులు, పరీక్షకులు చూశారు.

ఈ సత్యానికి సాక్ష్యంగాను,

ఈ నిజానికి నిదర్శనంగాను,

కందుకూరి రుద్రకవి రచించిన “సుగ్రీవ విజయము” అను యక్షగానము నిలుస్తుంది.

సుగ్రీవ విజయము

సవాలక్ష పుష్పాలున్నా సంపెంగ సంపెంగే! యక్షగానా తెన్నోవున్నా ఎన్నికై న తొలియక్షగానం మాత్రం సుగ్రీవ విజయమే.

ఎందువల్ల నంటే 'రారా' యుద్ధాని కనగానే 'పోరా' అని ఒక్క-
పోటు పొడిచాడట వాలి! కదనాన్ని యధాతథంగా ఎలా గ్రథనం
చేశాడో చూడండి కవి—

“దినకర తనయుండు దేవేంద్ర తనయు
నని సేయ బలచిన నా యింద్రసుతుడు
కినుకతో వచ్చి సుగ్రీవుని తొమ్మి
తన ముష్టిఁ బొడచినఁ దపన నందనుడు
జడియక యొక మహాశైల శృంగంబు
వడిమీఱ గొనివచ్చి వాలిపై వై వ
... ..
... ..”

ఇది వాలి సుగ్రీవుల యుద్ధం. వారిద్దరూ అచ్చమచ్చ ఒకేలా
వుండటంవల్ల — పేరులు వేరైనా తీరు లొకటే కావడంవల్ల — వాడి
బాణాన్ని వేసేందుకుగాని, వాలిప్రాణాన్ని తీసేందుకుగాని శ్రీరామ
చంద్రునకు వీలు చిక్కలేదు. ఈ కదనాన్ని వర్ణిస్తూ—తన కవనాన్ని
వర్ణిస్తూ, వారు కదనం చేసినట్టు, తాను కళ్ళారా చూసినట్టు,
ఉన్నది ఉన్నట్టు, కళ్ళకు కట్టేటట్టు మనసుకి పట్టేట్టు మరపుకి రానట్టు
'కందుకూరి రుద్రకవి' ఎంత మనోహరంగా చిత్రించాడో చూడండి.
అట—వాలి సుగ్రీవులెలా వున్నారట—

“ముక్కులు చెక్కులు మూపులు వీపుల్
ప్రక్కలు పిక్కలు బరులును దరులున్
స్వరములు శిరములు జానులు వీనుల్
కరములు నురములు కాళ్లును వ్రేళ్ళున్
ఎక్కువ తక్కువ లింతయు లేకన్
ఒక్కరూపమున నున్నవి చూడన్”

ఇక్కడ విశేష మేమిటంటే కదనరంగాన్ని మక్కికి మక్కి కాపీకొట్టి కదనరంగంలోకి దింపి వదిలాడు కందుకూరి రుద్రకవి. మరి కవిత్వమంటే ఇది. ఇంతకంటే—

ఇదే కవిత్వమంటే-తార కన్నీటి ధారను తన కవితాధారగా మార్చిన వర్ణన ! ఇది త్రిపుట అనబడుతుంది—ఇందులో తార కన్నీటి బొట బొట కనబడుతుంది!

సీత నుండి వేరై శ్రీరాముని గుండె నీరై పోయింది, కాని, వాలినుండి వేరై అతడి ఆలి గుండె చీరుకు పోయింది. ఆమె మాటలే ఆమె గుండె బీటలు. రాముడితో అంటోంది వినండి—

“ఆలి చెరగొని పోయినట్టి విశాసుడుండగ
నిర్నిమిత్తము వాలి నేటికి చంపితివి
రఘువంశ తిలకా!

ఇట్టి సాహస కర్మ మెచటికి నేగె భరతుడు
నీమ వెడలంగొట్టి రాజ్యము పుచ్చు
కొన్నెడ కూవల యేశా !

నాయనోటికి తప్పితివి రఘునాథ ! నానకి
తోడనే చెఱబోయెనే నీ రాజనీతియు
భూరి మతంసున్ ?

పుణ్యపాపము లెరుగ వెక్కడి భూవరుండవు
నీవు తలుసగ గణ్యుడవె గుణహీనుడవు
నీ ఘనత యెంత?

ఎన్న నెటువలె బుట్టినాడవో యినకులంబున
నకట నిను రాజన్న దోషము వచ్చు
హరి హరి యనగ విన్నన్”

పిడుగును పిడికిట పొడిచి పిండి చేయగల మహా బలశాలి
 వాలి రామబాణంతో కూలిపోయాడు. పుడమిపై వాలిపోయాడు.
 బాణం తగిలింది. ప్రాణం మిగిలింది. బాణం గుండెలో వుంది.
 ప్రాణం బొందెలో వుంది. బాణం తీస్తేగాని ప్రాణం పోదు. చావు
 బ్రతుకుల పొలిమేరలో గిలగిలలాడుతూ వాలి-చంపించిన సుగ్రీ
 వునిపై జాలి-చూపుతున్నాడు. ఎంత చిత్రం!

“వగపేల సుగ్రీవ! వైరమెల్లను దీరె
 జగ మెరుంగగ రామచంద్రునిచే నిపుడు
 రమ్మ సూర్య తనూజ! రాజులను మడిలోన
 నమ్మకుము వారి మన్నన లస్థిరములు
 రామ విభుతోడ యునుపేమి చేసెద నంటి
 నా మాట చెల్లించి యతని కృపనొందు”

“నీవన్న మాట నిలబెట్టుకో. నేనన్న మాట చెవిసెట్టుకో.
 లేదా నేడు నన్ను చంపాడు. రేపు నిన్ను చంపుతాడు రాముడు”
 అంటూ వాలి తాను కన్నుమూస్తూ తమ్ముణ్ణి కన్నులు తెరువమన
 డం, పిమ్మట అప్పగింతలు ‘నాకు మారుగా, నా కుమారుని నీకుమా
 రునిగా చూచుకో. అంగదుని యెడల పితృభావాన్ని నెరవే. శతృ
 భావాన్ని నెరవేకు’మనడం ఇత్యాది ఘట్టముల వర్ణనకు బండరాళ్ళు
 పై తం కరగి ద్రవించిపోతాయి.

“దినక రాత్మజ! నాకు దేవేంద్రు డిచ్చె నీ
 కనక మాలిక దొల్లి కడుసంతసిల్లి
 ఇది గళంబున దాల్చి యెల్ల కపిరాజ్యంబు
 పదిలుండ వై యేలు బహువత్సరములు
 అంగదుడు బాలకుం డరయ డేమియు నంత
 రంగమున దయయుంచి రక్షింపు మితని,

మా నేరమును దలచి మదిలోన గోపింప
కీనిసువు నీడేర్పు మితడె నీ సుతుడు”

ఇచ్చట కపిరాజు అశృవులను కవిరాజు అక్షరాలుగా మార్చి, పంక్తులుగా తీర్చి, పుటలుగా పేర్చి, గ్రంథంలో బంధించి మనకందించాడు. ఈ రుద్రకవిని ఆ రుద్రకవి సమీక్షిస్తూ సమగ్రాంధ్ర సాహిత్యంలో ‘యక్షగాన పుష్పాలెన్నో వున్నా తొలి యక్షగాన ఫలమాత్రం సుగ్రీవ విజయమే’ననడం జరిగింది.

కందుకూరి కవిత్యాన్ని కపిత్వంతోనే శ్లాఘించాడు — ఆంధ్ర కవితా పితామహ అల్లసాని పెద్దన.

అనాదిగా వస్తున్న మన బుట్టకథల పునాది ఇంత పురాతనమైనదీ, పూజనీయమైనదీ నన్నమాట!

అయితే యక్షగానాలకు బుట్టకథలకు మధ్య జంగం కథలను మనం విధిగా చెప్పకుతీరాలి. వీటిని వదలి ముందుకు వెళ్ళడం మనతరం కాదు. ఇవి మనకంటే ఎంతో ముందున్నాయి ఎప్పుడూ ముందుంటాయి కూడా. అక్షర మక్షరం ఎత్తి ముద్దు పెట్టుకోవాల్సిన అద్భుతమైన కవితావాణి ఈ జంగం కథలలో వున్నాయి. అసలు — జంగం కథలు చాలా వున్నాయి.

జంగం కథలు :

ముగ్గురు మరాఠీలు

కాంభోజరాజు

పెద్ద బొబ్బిలిరాజు

కామమ్మ కథ

కాటమరాజు కథ

సర్వాయ పాపడు
 దేశింగురాజు కథ
 భల్లాణరాజు కథ
 శ్రియాళ కథ
 బాలనాగమ్మ కథ
 ద్రోణ పర్వము
 విరాట పర్వము
 రామాయణము

ఇత్యాది జానపద, చారిత్రక, పౌరాణిక కథలెన్నో జంగం
 కథలుగా వచ్చాయి. వీటికి ప్రజలలో అదరాభిమానాలూ
 హెచ్చాయి.

వీటిలో ధేనువకొండ వెంకయ్య విరచితమగు 'విరాట పర్వము,
 అడిగోపుల వెంకటరంగయ్య విరచితమగు 'ద్రోణ పర్వము' కథకునికి
 కావలసినంత అభినయోపకాశమును, వంతలకు కావలసినంత వాయి
 ద్యావకాశమును ప్రసాదిస్తాయి.

ఇది చేయి తిరిగిన రచయితలు కాని చేయలేని పని. జంగం
 కథకు, బుట్టకథకు, ఏ బుట్టలూ ముఖ్యం.

విరాట పర్వంలో ఈ ఏ బుట్టల (మెడమీది బుట్ట తంబురా,
 మెడలోని బుట్టలు గుమ్మెటలు) ప్రాముఖ్యము వివరించబడింది. ఇది
 మున్నుండు తెలుసుకుందాం.

ద్రోణ పర్వం — ఇది ఒంగోలు తాలూకా వుల్చిగ్రామం,
 చప్పిడి పున్నయ్యచౌదరికి అంకితమీయబడింది. కథ ఇలా మొదలవు
 తుంది.

శ్రీ గంగాధర వుల్చి పురవరా

శ్రిత జనమందారా

భోగి భూషణా పూజిత చరణా

పురహర భవతరణా

నాగాసుర మద భంగశుభాంగా

నగసుత వాపూంగా

ఆగమ వందిత సకలా మరనుత

యభవ భువన విహితా

ఇది మూడుగంటల మూడు నిమిషాలకు సరిపడా వ్రాసినకథ కాదు. ఎన్ని పూర్తి రాత్రులు పడుతుందో చెప్పిచూస్తేనేగాని చెప్పలేం. కడలిని మధిస్తే ఏకాస్తో అమృతం సిద్ధించిందేగాని ఈకథను మధిస్తే ఎంతో జ్ఞానామృతం సిద్ధిస్తుంది. ఇందుకు చాలా ఓర్పునేర్పు అవసరం.

కథకోసం కవిత్వంగాని, కవిత్వంకోసం కథకాదు. కవిత్వం బాగా వచ్చినచోట కథ వ్రాయడం, రానిచోట వచనంతో సరిపెట్టి మళ్ళా వచ్చినచోట కథనెత్తుకోవడం—ఇత్యాది చేవ తక్కువ కనులు ఈ కథలలో కానరావు—ఏక దమ్మున మొత్తం కథను ఎత్తి వ్రాసి పారేయడము తప్ప!

నిడిగంటి వీరయ్య విరచితమగు ‘దేశింగురాజు’ కథలో ఆ టేనిని యుద్ధ రంగానికి సాగనంపుతూ ఆయన రాణి—

“ఘన విక్రమమున దండున జొచ్చి

గ్రక్కున మీరలును

ముందు నరుకునను పుడమిని బడినను

ముఖ్యంబున నేను

సందేహము లేకను చేసెదను

సహగమనము నేను

వెన్నుపోటుచే ధరకూలిన మిము

కన్నులతో కనను”

ఇందు అర్థాంగి అన్న పదానికి అర్థం ఎంతో ముద్దుగా వుంది. కాని ఆ రాణి సమయోచితంగాను, సమరోచితంగాను మాత్రం అనలేదు. దేశింగు పడిపోవటం ఆయన దహనం—ఆవిడ సహగమనం— ఇత్యాది మాటలు ఆ సమయంలో అనరానివి. వినరానివి. కాని, కవి కావాలనే యిలా పలికించాడు. అర్థాంగి పలికిన అమంగళం ఆదిలోనే హంసపాదును సూచిస్తుంది. ఇల్లాలి భావన లాగే ఇలవేలుపు దీవెన కూడా—

“కటువగు దేవుని మెడలో హారం

బట తెగి భువి పడెను

పటపటమని గోపుర శిఖరంబులు

పడెను భూమియందు

గ్రక్కున స్వామి యు ముఖమును పడమటి

దిక్కు త్రిప్పెనటను”

ఈ విధంగా సింబాలిజమ్ తో కాసున్నదీ, కాసున్నదీ తెలియ జేయడం కథనంలో ఒక చక్కని మలయ పవనం!

నాజర్ పల్నాటి యుద్ధం బుజ్జికడలో జాలచంద్రుని యుద్ధ

రంగానికి సాగనంపుతూ—

“పొమ్మన్నది మాంచాల తిరిగి తా

రమ్మని యనలేదా!”

ఇటువంటిదే!

గంజి నాగదాసు రచించిన 'శ్రీయాశ మహారాజు చరిత్ర' జంగం కథలో—శ్రీయాశుని, ఆతడి శ్రీమతి దేవమణిని శివుడు పరీక్షిస్తున్నాడు. కడకు ఆ పరీక్ష 'కొడుకు మాంసాన్ని మీరుకూడా తినాలి. నేను కనాలి. మీరు తింటేనే తింటా. మీరు తినకుంటే నేను తిననంటా' అనేంత వరకూ వస్తుంది. ఈ ఘట్టంలో కన్నవారికే కాదు విన్నవారికీ ఏడుపొస్తుంది. పాపమా కన్న తల్లిదండ్రులు—

“కన్న కొమరుని మాంసము తిందురె
కన్న తల్లిదండ్రీ”

అని కన్నీరు మున్నీరుగా విలపిస్తారు. ఇచ్చట ఆ తల్లిదండ్రుల- గుండెల విలవిల—మనసుల గిల గిల—కన్నుల జలజల కవిత్వంతో పట్టి మనకళ్ళముందు పెట్టాడు కవి.

'భల్లాణ రాయకథ' కిలారి బ్రహ్మయోగిచే రచింప బడింది. ఈయనది—కమ్మకులము, కమ్మని కలము. కట్టోజి వీరాచారికూడా ఇదే కథను పదముగా వ్రాయడం జరిగింది. భల్లాణ రాయకథనే 'మిండ జంగం' కథ అని కూడా అంటారు.

కలం ఒక్కరిది. ఫలం పెక్కురుది. రచన ఎవరిదై తేనేం? రసా స్వాదన ఎల్లరిదీను!

“శ్రీకరముగ నీలోకము లోపల
సింధు కటక మనెడి
పాక శాసనుని నగరికి సరియగు
పట్న మొకటి కలదు”

ఆ రాజుకు చల్లమదేవి, మల్లికాదేవి అని ఇరువురు రాణులు. గురువు వశిష్ఠుడు. గురువు చెప్పినా వినక శిష్యుడు ఒక వ్రతం

పట్టాడు. ఎక్కడ, ఎప్పుడు, ఎవరు ఏమి కోరినా (జంగాలు) ఇస్తానని, లేదా చస్తానని.

కవి సిద్ధహస్తుడు; గనుక చెప్పదలచుకున్నది సూక్ష్మంగా, సూటిగా, నీటుగా, ఘాటుగా పచాలను గుప్పించి భావాలను గొప్పించి అందర్నీ వొప్పించి మెప్పిస్తాడు.

“అడుగక పోయిన జంగమునకునే

పెడుదును ఒక వొట్టు

అడిగిన లేదని నుడివితి నైనను

నాకగు ఆ పట్టు

ఇష్టముగా ఈ విధముగ చాటుడి

అష్టదిక్కులందు

కట్టుడి పట్నపు మొగసాలను ఒక

ఘంట వేగ మందు”

సరే! ఆ ఘంట కట్టబడింది. అది నిత్యమూ కొట్టబడింది. అంటే మ్రోగడమే కాని ఆగడమే లేదు. తేని చేయి సాగడమే కాని దాగడమే లేదు. ఈయనని పరీక్షించేందుకు ఈశ్వరుడే ‘మిండ జంగం’ రూపంలో వచ్చేడు. ఈతడు జగన్మోక్షానాకారుడు. ఈతడిని గాంచిన స్త్రీలు (వారకాంతలు)—

“మారు డేమొ ఈ శూరుడు జారుడు

వేరే ఎవ రనుచు

మారుడై తె ఈ వరుని చేతులో

చెరకు విల్లు ఏదీ!

ఇంతులార ఇత డింద్రుడేమొ మే

నంతయు చూడండి

కాంతలార ఇత డింద్రుడై తె వెయి
కండ్ర కాంతు లేవి?”

చక్కని చమత్కారం. కవి రసికుడు. రసజ్ఞుడు. కథా ఘట్టాల్ని
కనుకూలంగా కవిత్వ ధోరణి నల్లెరు మీద బండిలా సాగిపోతూ వుంది.

బయల్దేరిన మీద జంగం ‘జేనిని’ చేరాలి అతడి ‘రాణి’ని
కోరాలి. ‘భర్తనుండు బార్య పొందు’ ఈ మలుపు దగ్గరకి కథని
నడుపుతూ మారువేషంలో వున్న శివుడు ముందుగా ఆ రాజుగాని
మంత్రులతో భేటీ వేసుకుని వారి మతులు వోగొట్టేస్తాడు.

“మంత్రులారా! ఈ రోజు, మీ రాజు, నా మోజు తీర్చాలి.
నేను జారుణి—

“జారుడిగా చరియించకపోతే

ధారుణి ఘన తేమి!

ఇంద్రియముల సుఖమంద జేయుటే

ఇంద్ర చంద్ర పదవి!”

ఇలా మంత్రులతో అయిన పిదప మహారాజుకే తన మోజును
తెలియపరుస్తాడు. ఇంతకుక్రితం వచ్చినవారు ఈదానం ఆదానం అడి
గారుగాని, ఇలాటి దానం ఎవరూ అడుగలేదు. ఈయన ఏ దానం
అడిగా డంటా రేమో—

“అన్నముపై నా కాసలేదు నా

చిన్న మనవి వినుమా

వెన్నెల తేటకు మించిన మంచిది

కన్నియ కావలయు

మంజుల భాష సమంచిత రంజిత

కంజ పత్ర నేత్ర

లం జ లేంది వేయి లంచ మిచ్చినను
గంజిపోదు నాకు!”

‘పద్మినీ జాతి స్త్రీ కావాలి’ అని చాలా పచ్చి పచ్చిగా అడిగేస్తాడు శివుడు. రాజు తన భటులను వేశ్యవాడకు అట్టి స్త్రీకోసం వెదుక బంపగా శివుని మాహాత్మ్యంవల్ల వెలయాలు దొరుకదు.

పరీక్షించేందుకు వచ్చేడు కాని నిరీక్షించేందుకు రాలేదు పరమ శివుడు.

చివరకు గతిలేక వెలయాలికి బదులు తన యిల్లాలినే, బజారు సానికి బదులు తన పట్టపురాణినే మిండ జంగానికి సమర్పిస్తాడు భల్లాణ రాజు.

“నీల కంఠుడా నెలతను కనుగొని

కలగక చిత్త మున

ఫాల లోచనుడు పవ్వళించె నట

పలుకు లేమిలేక

‘తల్లి ప్రక్కలో తనయుని రీతిగ’

మెల్ల గ పవళించె”

చివరకు భక్తుడు నెగుతాడు. భగవంతుడు ఓడిపోతాడు. తత్కారణంగా భల్లాణుడు ప్రమధగణాలకు సైతం ప్రభు వవుతాడు. ఇదీ కథ. ఈ కథ గురించి ఇంతగా ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చిందీ అంటే—ఈ కవి ధార పంచదార! ఈ కథ జంగం కథల్లో ధృవతార! కథ యింత యిదిగావున్నా రక్తి కడుతుంది. శ్రోతల్లో భక్తి పుడుతుంది. ఇది ఈ కథలోగల విశేషం.

సర్వాయ పాపడు కథ - కవి పేరు తెలవదు.

“ఊర పిచ్చుక ఊరు చేరదు

పొట్టి పిచ్చుక పాలము చేరదు
 కౌజులు కారాడు చుండు
 నక్కలు నాట్యాలు ద్రొక్కును
 పంది కొక్కులు డోలు కొడ్తాయో
 దొంతి కుండలు గంతు లేస్తాయో”

పాపయ్య పేరు చెప్తేచాలు. సై సంఘటనలు తప్ప
 వట! ఇదే బాణీని నాజర్, అగ్గిరాముడు సినిమాలో ‘సీతారామ
 రాజు’ బుట్టకథ చెబుతూ వాడడం జరిగింది. తెల్లదొర తన 30 ఎక
 రాల మాగాణీని తనకు లంచం యిస్తా ననగా అందుకు రామరాజు—

“అట్టి మాటలు విన్నరాజు
 ట్లగి పిడుగై భగ్గుమంటు
 పట్టి మీసం పట్టి దువ్వాడా - నారాయణ
 మీ లంచమును చేయుట నన్నాడ”

అని మండి పడతాడు. ఈ బాణీ శ్రోతలను ఎంతో ఆకర్షి
 స్తుంది. ఈ బాణీలో వంతలు ‘నారాయణ’ అనిగాని, ‘వహ్వారివహ్వో’
 అనిగాని, ‘సాసామి రంగ’ అనిగాని, “భళ్ళిన్నభాయి’ అనిగాని అన
 వచ్చు.

ఎరుకల నాంచారి కథ — కవి రుక్మాభట్ల విధుమౌళి శర్మ
 వ్రాశామంటే వ్రాశామన్నట్లుగాక ఏ మాట వేసినా, ఏ పాట
 వ్రాసినా ఎనలేని రసప్రోక్షణ చూపగల దిట్ట. కళాస్రప్త. ఈయన
 వ్రాసిన తదితర తందనానా కథలు తెలుగాణా అంతటా తేనెల వాన
 లను కురిపించాయి.

తెల్లగుల వెంకటేశ్వర గుప్త రచించిన రామాయణం ‘తెలుగు
 మాట = తేనె తేట + వెలుగు బాట’ అని ఋజువు చేస్తుంది.

484.41
NAD

15

Acc no. 8091

జంగం కథలను చెప్పటంలో రెంటుపాళ్ళ గుడ్డి జంగం (కోటి వీరయ్య), దొడ్డారపు వెంకటస్వామి మున్నగు ప్రముఖులు తమ యావ చ్చక్రినీ ధారవోసి 'విద్యుచ్చక్రి కన్న విద్యుచ్చక్రి మిన్న!' అని నిరూపించారు. కథలు చెప్పి తమ ప్రతిభను కథల్లో చెప్పుకునేటట్టు చేశారు.

బుట్టకథల పుట్టుక

బుట్టకథ పుట్టుక గురించి తెలుసుకుందాం. భూమి మీద మనిషి పుట్టిన నాడే బుట్టకథ పుట్టింది. బుట్ట లేకుండా ఏమనిషి పుట్ట లేదు. బుట్ట ఎప్పుడైతే వుందో ఆ బుట్టకి ఒకథా అప్పుడే వుంది. ఆ బుట్టలో పుట్టినవే ఈ బుట్ట కథలన్నీ.

యక్షగానం తల్లి అయితే జంగం కథ, బుట్టకథ కవల పిల్లలు!

జంగం కథలు జంగాల ఉదరపోషణకు, జానపద కళారీతుల మధుర పోషణకు దోహదం చేశాయి. అవే రాగ తాళ గీత నృత్యాదుల వన్నె చిన్నెలతో బుట్టకథలై పురోగమించాయి.

“మత్తును వదిలించి బుట్టలను మరమ్మత్తు చేసేందుకు బుట్ట కథలు పనికిరావాలి. అలా బుట్టకథలు చెప్పడం మనకి రావాలి” అనే మహోదాత్తమైన ఆశయంతో నాజర్ వంటి ప్రముఖులు విశేషంగా కృషి చేశారు. అట్టి ప్రముఖులెందరి కృషివల్లనో బుట్టకథ ఒక మహోద్భవమగు ప్రచార సాధనమైంది. బుట్టకథకు పునాది యక్షగానం. ఇది నిర్వివాదాశం.

అంచెలంచెలుగా బుట్టకథను యిట్టి అభ్యుదయ లక్ష్య శృంగారాలవైపు నడిపించిన అపూర్వ కళాస్రష్టలకు జోతల నమస్కారం. బుట్టకథలను పూజా పుష్పాలుగాజేసి కళామతల్లిని అర్చిద్దాం.

ఇక బుర్రకథలో 'బుర్ర'యొక్క ప్రాముఖ్యతనుగూర్చి తెలుసుకుందాం.

'బుద్ధి లేనివారిని బుట్టలేనివారు అంటాము. బుద్ధికి బృహస్పతి అంతటివాడిని 'అబ్బో! ఆయనచే చాలా గొప్ప బుట్ట!' అంటాము. వేమవరం వెళ్ళి వచ్చిన పుల్లయ్యలని బుట్ట తక్కువ వాళ్ళు అంటాము. బుట్టలను కదిలించేందుకు గుట్టలను వదిలించేందుకు బుట్టకథను సృష్టించుకున్నాడు మానవుడు. బుట్టలను ప్రమోగించేది, బుట్టలను ఊగించేది బుట్టకథ. 'బుట్టకథ' అనే నాలుగక్షరాలలోను 'బుట్ట' అనే రెండక్షరాలకే ఇంత చరిత్ర వుంది. బుట్టగల వ్యక్తికి భూష్మిధ అసాధ్యమనేదేలేదు. మరయితే ఒక్క బుట్టగల వ్యక్తే అంత గొప్పవాడయితే పది బుట్టలుగల తానెంత గొప్పవాడినో! అని నిక్కినీలిగాడు రావణాసురుడు.

ఒక్క బుట్టగల హనుమంతుణ్ణి పెక్కు బుట్టలుగల రావణుడు లంకలోకి ఎందుకు ప్రవేశించావ్? "లంకిణిని ఎందుకు సహరించావ్? పలుకవేమిరా బుట్టలేని కోతీ?" అని తూలనాడాడు. హనుమంతుడు విన్నాడు. తన ఆగ్రహాన్ని త్రొక్కిపట్టాడు. దశకంఠుడి బుట్టలను లెబ్బపెట్టాడు. లెబ్బపెట్టి—

“బుట్టలే రెండై దులున్నా

బుద్ధి మాత్రం నీకు సున్నా!

అరే అంటా వెవడురా నువ్వు?

శ్రీరామ బంటును

ఒరే అంటా వెవడురా నువ్వు?

కోతి యంటూ ప్రేలితివి నీ

మూతిపై తన్నెదను కానీ

రాముడికి నిన్నపైపెట్టాను

నేపోయి వెంటనె

‘రాము నిపుడే పట్టుకొస్తాను!’

“నీకు బుట్ట వుండిగాని బుద్ధితేదు. నేను కోతి ననుకుంటున్నావుగాని నీపాలిట యమదూతను. నీ బుట్టలు సర్వం దండగ. వాటిని పుచ్చెలవలె ఎగురగొట్టిననాడే పండగ!” అంటాడు హనుమంతుడు.

(పై పదం ‘సంపూర్ణ రామాయణం’ బుట్టకథలోనిది. గ్రంథకర్త నదీగా. ప్రచురణకర్త రామభక్త శ్రీ లింగా నాగభూషణంగుప్త, మహాంకాళి స్ట్రీట్, సికిందరాబాద్).

హనుమంతుడి మాటల్నిబట్టి ఆసపకాయంత బుట్ట వుండి ఆవగింజంత బుద్ధి లేకపోతే ఆ బుట్ట బుట్టకాదు, వట్టి డొట్ట అని స్పష్టపడుతోంది.

అట్టిదిగాక, చక్కగా యోచించగల బుట్టలు మూడు బుట్టకథకి చాలా ముఖ్యం.

అయితే ఇంతకీ ఇట్లాంటి బుట్టకథ ఎక్కడ పుట్టిందన్నమాట? బుట్టలోనే! బుట్టలోపుట్టి భూమ్మీదికి దిగుమతి అయింది. అందువల్ల బుట్టకథకి బుర్రపుట్టినిల్లయితే భూమి మెట్టినిల్లు! కాదంటారా?

బుట్టకథ ఆకర్షణ

బుర్రకథ అవతరణను గురించి తెలుసుకున్నాం. ఇక బుర్రకథ ఆకర్షణను గురించి తెలుసుకుందాం.

రాగ తాళ నృత్యాదుల వన్నెచిన్నెలతో బుర్రకథ పండిత పామరులను సమంగా ఆకర్షిస్తుంది. మూడు బుర్రలను పలికిస్తూ ముగ్గురు ఆలపిస్తారు. ముచ్చటగా అభినయిస్తారు.

కమ్మని కథాగాన లాస్యం, హాయిగా నవ్వించే హాస్యం, తీయగా కథను వివరించే జాష్యం-ఇత్యాది సూదంటు రాళ్ళవల్ల బుర్రకథ అశేష జనాకర్షణను పొందగలిగింది. ఇది విన విందు, కన విందు గనుక ముందు వెనుకల యందేగాక నాల్గు ప్రక్కలయందు కూడా జనం కూర్చునేందుకు వీలుంది.

ఉత్సవాలయందుగాని, ఉపన్యాసాల ముందుగాని (పిమ్మట కూడా) బుర్రకథలను వింటుంటాం. ఎన్నికల్లో ఎలాగూ తప్పవు.

ఎందువల్లనంటే బుర్రకథ అనేక బుర్రల్ని 'gather' చేస్తుంది. అంటే ప్రోగు చేస్తుంది. అంతేకాదు బాగు చేస్తుంది. సభా సంతరం బుర్రకథ వుండి అంటే జనం విరగబడిపోతారు. ఉపన్యాసం ఎలా వున్నా బుర్రకథకోసం వుండిపోతారు జనం. ఎంతకి ఉపన్యాసం తెమలక, జనం విసిగి లేచిపోయారనుకోండి. అప్పుడు ఉపన్యాస కుడొక మంత్రాన్ని ప్రయోగిస్తాడు. “కూర్చోండి! కూర్చోండి! బుర్రకథవాళ్ళు వేషాలు వేసుకుంటున్నారు అంటే చాలు జనం చక్కగా కూర్చుంటారు. కూర్చున్న జనాన్ని మళ్ళా లేక గొట్టేస్తాడు ఉపన్యాసకుడు. ఏమైనా బుర్రలు మ్రోగేసరికి వెళ్ళి పోయే జనం వెనక్కి తిరిగి చక్కావస్తారు.

అర్ధరాత్రి ఏ 12 గం. కో దళానికి స్టేజి యిచ్చేసరికి దళం వారి స్టేజి ఎలా వుంటుంది? సెంటర్ కి 'జోగులమ్మ' ఎంట రవుతూ వుంటుంది. వంతలకి ఆవులింతలు వస్తూ వుంటాయి. గుమ్మెటలు కొట్టాలి. గుట్టలు వదలగొట్టి బుట్టలు కదలగొట్టాలి. చక్కగా కథ చెప్పి సభను రంజింపజేయాలి. ఈ విధమైన సాధక బాధకాలు బుట్టకథ దళాలకేమీ క్రొత్తకాదు. ఏమైనా అందరికీ నచ్చేదీ, అందరూ మెచ్చేదీ బుట్ట కథ. ఇది జనాకర్షణ విషయంలో సూదంటురాయి!

జానపద కళారీతుల్లో మైలురాయి! సంస్కృతి నాగరికతలకు సాన
రాయి! అనడంలో సందేహంలేదు. దళంలో తగిన సరుకు, చురుకు
వుంటే జనాన్ని కట్టిపారేయొచ్చు!

బుట్టకథ - హంగులు

‘పమిటోయి పెద్దహంగు చేస్తున్నావు? అంటారు. హంగు
అంటే హడావిడి అన్నమాట. ఈ హడావిడి చేసేందుకు బుట్టకథకి
కావాల్సిన ‘హంగులు’ పమిటీ అంటే తంబురా, జోడు గుమ్మెటలు,
అందెలు, గజ్జెలు, ఉచితమగు వేషధారణ, కథారంభంలో కొట్టేం
దుకో కొబ్బరికాయ, కథానంతరం మంగళం పాడేటప్పుడు వెలి
గించేందు కింత కర్పూరమూను.

ఇవి ముఖ్యం. అన్నట్టు హంగుల విషయంలో రంగులు
కూడా ముఖ్యమే! (కోటా). యింటికి అన్ని హంగులూవున్నాయి.
చాలా బావుంది ‘అంటాం, అలాగే ఈ హంగులన్నీ వుంటేనే బుట్ట
కథ బాగా వుండడం సాధ్యం. ‘హంగుదారులు’ అంటే వంతపాటకు
లని పాఠకులు గ్రహించాలి!

బుట్టకథా ప్రదర్శన

బుట్టకథ గురించి వ్రాసే టప్పుడు బుట్టకథ ఎలా చెప్పాలి
అనేది ముందు చెప్పాలి.

బుట్టలు రాకుండాను, బుట్టలు లేకుండాను చెప్పేకథ బుట్ట
కథ ఎంత సూత్రం కాదు. ఈ సత్యాన్ని వేయిమాట్లు ఇక్కడ
తెగనొక్కి వ్రాసినట్లుగా పఠితలు భావించ ప్రార్థన.

బుట్టలు రాకుండా చెప్పేకథలు: అంటే, సెంటర్ కు త.బురా
శృతి చేయడం, మీటడంరాదు. వంతలకు బుట్టలు (గుమ్మెటలు)

పట్టడం, కొట్టడం రాదు. తంబురాకు తీగెలుండవు. గుమ్మెటలకు మూతలుండవు. అస లా వాయిద్యాల మ్రోత లుండవు. అంటే అవి వట్టి మోతదండ గన్న మాట. తబలా హార్మోనీ లేవో వెనకాల మ్రోగుతుంటాయి. దశంవారు బుట్టలను వాయిస్తున్నట్టు నటిస్తూ కథను చెబుతారు. ఇక—

బుట్టలు లేనివాళ్లు చెప్పేకథలు: అంటే, అసలు తంబురా ఢక్కిలు వుండవు. వాతలు ఒకాయన హార్మోనీ మెడలో, ఇంకో కాయన డోలక్ మెడలో వేసుకుని, సెంటరు ఏ టైటు ఫ్యాంట్లో వేసుకుని స్టేజి ఎక్కి బుట్టకథ బాణీలు పాడతారు.

ఇవన్నీ బుట్ట కడలాచేను, అనుకుంటేను, నమ్మితేను, నమ్మ ముంటేను ఎలా సాధ్యం? ఎలా సమర్థనీయం? ఏం సమంజసం?

ఇవన్నీ-అప్ టు డేటు డెవలప్ మెంట్స్ అంటే-చక్కని హారా ణిక నాటకాల్లో శ్రీరామునికి ఔల్ టాటమ్ ఫ్యాంట్, సీతకు బాబు హైర్ స్టయిల్స్ వేసి, చేసి, చూపించడం వంటిదే!

కనుక, బుట్టకథలలో ఇట్లాటివి కుదరవు. బుట్టలు రాకుం డాను, బుట్టలు లేకుండాను చెప్పేకథలు బుట్టకథలుకావు. కాలేవు. కాబోవు.

ఈ విషయంలో నాజర్ అభిప్రాయాన్ని తెలుసుకుందాం.

“కథకుడికి తంబురా శృతిచేయడం గాని మ్రోగించడం గాని రాదు. వాతలకు బుట్టలు పట్టడం గాని కొట్టడం గాని రాదు. అయినా బుట్టకథ చెప్పాలని వల్లమాలిన ఉత్సాహం!

శృతిలేని పాట మతిలేని మాట,

తాళంలేని గీతి శీలం లేని నాతి,

కనుక శృతిలయలకోసం ఏ ప్రక్క వాయిద్యాలతో పెట్టుకుని కథలు చెబుతున్నారు. బుట్టలను ఉపయోగించడం వచ్చిన రోజున మిగిలిన వాయిద్యాలు అనవసరమే మరి. బుట్టకథకి బుట్టలు ముఖ్యం!”

దీనిని కాదనగలవా రెవరు?

బుట్టలులేకుండా బుట్టకథ ఏమిటని ఇటీవల-జనం అడుగుతున్నాగు కూడా!

కథ చెప్పాలి. అయితే ఎలా చెప్పాలి? ఈ విషయమై ధేనువకొండ వెంకయ్య విరచితమగు ‘విరాటపర్వము’ జంగం కథలో ఈ విధంగా పేర్కొనబడింది:

రగత

“భారత మొక

.....

నీటుగ విభూది రేఖలు దాల్చియు
నీల్వటంగీ తొడిగి

వేటు రుమాలల్ సేటు పాగా ల్వి
లై వాటు లొనర దాల్చి

జోడు గుమ్మెటలు దట్టుచు వంతలు
బాడుచు మరియొకడు

పోడిమిగా చే బూని సితారా
భుజమున ధరియించి

గజ్జెలు మువ్వలు అందెలు పదముల
ఘల్లని మ్రోయగను

తరుణుత తక యని నాట్యము సల్పుచు
తంబుర మీటుచును

.....”

జంగం కథ బుట్టకథ కవలపిల్ల లే గనుక ఇవే నియమాలు
బుట్ట కథలకూ వర్తిస్తాయి. బుట్టకథనే నాజర్ 'తంబుర కథ అంటూ
ఇలా వివరించడం జరిగింది.

“సోదర ఆంధ్ర వీరుల్లారా

॥తం॥

.....

జోడుగుమ్మెటలు తాధిమి యనగ

తోడుగ వంతలు ఆడిపాడగా

రాగతాళగీతాది నృత్యముల తంబుర కథ వినుడీ.”

దీనినే నదీరా అనే మరో రచయిత ఈ క్రింది విధంగా
పేర్కొన్నాడు—

“జై హిం దని జై కొట్టి తంబురా

శ్రావ్యంబుగ మీటి

జై భారత్ యిదియే మా శృతి యని

జగజ్గాల చాటి

రవ్వల వెల్లుల జీవకళల నవ

రసముల కురిపించి

రాగతాళ గీతాదుల నృత్యపు

రవళి రంగరించి

అందెలు గజ్జెలు జోడు గుమ్మెటలు

హంగులీను చుండ

ఆడిపాడెదము తంబురగాధను

అన్నలార నినుడు!”

బుట్టలకు ఇంత ప్రాముఖ్యతే లేకపోతే ఇది బుట్టకథ అని అన బడేదే కాదు.

బుట్టకథలు: నాజర్ యుగం

బుట్ట కథల్లో ఇది నిశ్చయంగా నాజర్ యుగం. ప్రాచీన యక్షగాన సంప్రదాయాలను ప్రాణప్రదంగా కాచుకుంటూ నిజమైన బుట్ట కథకు నిర్వచనంగాను, నిలుపుటద్దంగాను, తన కథను నిల్పిన ఘనత ఈ సహృదయునికి దక్కుతుంది. అందుకే బుట్ట కథాప్రపంచ మీయనకు మ్రొక్కుతుంది.

నాద పితామహ త్యాగరాజు
కవితా పితామహ అల్ల సాని పెద్దన
హరి కథా పితామహ ఆదిభట్ల
బుట్ట కథా పితామహ నాజర్

ఆయా బిరుదులు ఆయా దిగ్గజాలను వలచి వరించి తరించాయి. తమ తమ రంగాలలో వారు అత్యున్నత ప్రమాణాలను సాధించారు. అందరి ప్రణామాలను అందుకున్నారు.

నాజర్ ఎక్కడ ఎప్పుడు కథ చెప్పినా, కథలో ఎక్కడో అక్కడ ఇది యక్షగానం! ఇదీ యక్షగానం! ఇదే యక్షగానం! అని అనిపిస్తాడు. అమృతాన్ని వర్షిస్తాడు.

ఇలా - ఒక్క జీవిత కాలపు కృషిని వెచ్చించి, పెక్కురి జీవిత కాలపు కృతులను (యక్షగాన కవుల, గాయకుల, ప్రదర్శకుల కృతులను) రక్షించిన కీర్తి ఈ కళా తపస్వికి మిగులుతుంది. ఈయన కథ మన బుట్టలలో మిగులుతుంది.

భీమవరంలో 'శ్రీగన్నాబత్తుల' రసజ్ఞులగు ప్రజల అండదండలతో, నాజర్ ను ఏనుగపై ఊరేగించి, ఘన సన్మానం జరిపి, "ఆర్థికంగా పెద్ద మొత్తం సమర్పించ లేకపోయినా హార్దికంగా చేసే ఈ సన్మానం చంద్రునకో నూలుపోగు" అని పలికి - ఆంధ్రజాతి యొక్క కళా పోషణా రాహిత్యాన్ని నిరశించాడు. చేతై వంతలో ఉత్తమ కళాకారులకు చేయూత నిచ్చే రసజ్ఞులకు దేశంగొడ్డు సోలేదని నిరూపించాడు. ఇది బుట్టకథలకు, బుట్టకథ దళాలకు గర్వకారణం. అయినా - విత్తంతోచేసే సన్మానం కన్న చిత్తాన్ని సమర్పిస్తూ చేసిన ఈ సన్మానం ఉత్తమోత్తమమైన దని పలువురు శ్లాఘించారు.

జంగం కథలలో గల లోతుపాటలు - గుమ్మెటకు గల ప్రాముఖ్యం గుమ్మెట వాళ్ళకు గల ఛాన్సు - ఇత్యాదులు చూస్తే బుర్ర కథలు చాలా వెనుకబడి వున్నాయేమో ననిపిస్తుంది. కాని వెనుకబడిన బుర్ర కథలను వెలుగులోకి తెచ్చి విడిచాడు నాజర్. జంగం కథలో గల గుట్టు, మట్టు, పట్టు, ఈయనకు పూర్తిగా పట్టు బడ్డాయి. మరికొన్ని మెట్లు ఈయన పైకి ఎక్కడం కూడా జరిగింది. ఇది ముందు పుటలలో నిరూపిస్తాను. ఇప్పుడు 'వంతలు - వంత పాటలు' గురించి తెలుసుకుందాం.

వంతలు - వంతపాటలు

ఏ వ్యాపారం చేసుకోనీ! One Head and Two Hands
దేవుడు ప్రతి మనిషికి యిచ్చిన పెద్ద క్యాపిటల్! బుర్రకథ ఒక
చక్కని పూలవనం అయితే - దానికి మూలధనం One Centre and
Two Sides!

కథకునికి ఇరుప్రక్కలా వుండేవారిని వంతలనీ, వారు పాడే పాటల్ని వంత పాటలనీ అంటారు.

కొన్ని వంత పాటల్ని తెలుసుకుందాం.

1. తందాన తందాని తందనా
2. భళా నంటి భాయి తమ్ముడా— నై
భాయి భళానోయి దాదానా
3. వినరా ఆంధ్ర కుమారా ధీరా
విజయము మనదేరా
4. తందన భాయీ దేవనందనానా — తందానితాన
5. ఓ భారతీయుడా, ఓ వీరయోధుడా
లేవయ్యా - లేచి రావయ్యా
6. తందానా, తుమ్మెదా

ఇత్యాదులు గాక సర్వాయ పాపడు వంటి బాణీలలో కథకుని పాటనే వంతలు రిపీట్ చెస్తుంటారు.

విషాద ఘట్టాలలో కథ ఘండగా 'హరిహరీ' అనీ, 'అయ్యో' అనీ వంతలు అనాలి గాని - భేష్, శహజాష్, కళిభళా వహ్యో, ఉషార్ - ఇత్యాది ఊత పదాలని అనకూడదు. పిరెల్లిన పెద్ద రకాలు సై తం ఈ తప్పలను చేస్తుండడంవల్ల ఇక్కడ ఇది వ్రాయువలసి వచ్చింది.

గుమ్మెట వాయిద్యం

ఈ విషయంలో అగ్రతాండాలం జంగాలదే. వారికి యిదే వృత్తి గనుక - ఇదే భుక్తి నిచ్చేది గనుక బుర్ర అంటే ఎనలేని భక్తి విశ్వాసాలు వారిలో కానవస్తాయి. వాటిని దేవతా విగ్రహాలని చూచి నంత భక్తితో చూస్తారు. తదేక దీక్షతో సాధిక చేస్తారు. నిత్యం వేదిక నెక్కాలి గనుక అనునిత్యం సాధిక సాగుతూనే వుంటుంది. కథలో బరువులను బట్టి గుమ్మెటపై దరువులను వేసుకుంటూపోతారు.

అసలు - గుమ్మెటకు దణ్ణం పెట్టేప్పుడు మామూలుగా ఎన్న వ్యక్తి రూపం, గుమ్మెటపై చేయి వేయగానే శక్తి స్వరూపంగా మారిపోతుంది. మధురంగా మధురాతిమధురంగా, మహోద్భుతంగా గుమ్మెటలను వాయిస్తారు. కొన్ని కొన్ని ఘట్టాలలో - నాట్య చూడే వ్రేళ్ళకు గుమ్మెటలకు మధ్య నల్లబండలు నలిగిపోతాయా అనిపిస్తుంది. యుద్ధ ఘట్టాలలో గుమ్మెటలు సమ్మెటలై పోతాయి. ఈ నాదం తీసేందుకు గుమ్మెటను సరకాలి. అంటే చేయి బాగా త్రిప్పి విసరాలి. ఏటవాలుగా గుమ్మెటపై దెబ్బ తగలాలి. ఈ విధమగు వాయిద్యంలో అనితర సాధ్యమగు ప్రజ్ఞను చూపగల వ్యక్తి గుంటూరు జిల్లాకు చెందిన తాడికొండ సుబ్బయ్యగారు. (దొడ్డారపు వెంకట స్వామిగారి వంతు) ఈ వాయిద్యాన్ని, ఈయనవద్ద, ఈ గ్రంథ కర్తనగు నేను, నావంతులు బాల, భాస్కరం అభ్యసించాం. చేతివ్రేళ్ళ చర్మం పది పన్నెండు మాట్లు చిట్టింది. గుమ్మెట చర్మం పాతిక ముప్పయి మాట్లు చిట్టింది. 'గుత్తి బెణక్కపోతే గుమ్మెట వాయిం చినట్టే కాద'ని ఆయన అంటూండేవారు! గుమ్మెట వాయిద్యం విషయంలో విరామ మెరుగని సాధికే వియజ వేదిక. ఇప్పుడు ఈ వాయిద్యంలోని 'ఒనమాల'ను తెలుసు కుందాం—

క్రమం : జుం జుం త (మూడు దెబ్బలు)

1. జుం జుం త ధింత | జుం జుం తధింత |

2. జుం జుంత | ధింత జుం జుంత | ధింత జుం జుంత |

(ఇదే మూతవల్ల 'తక తక్కిట్ట' అనీ, 'తకధిం తక' అనీ వలుకు తుంది).

3. తక తక్కిట్ట | తక్కిట తక్కిట్ట |

4. తక తక్కిట్ట | దరికిట తక్కిట్ట |

5. త | యుణం తకత | యుణం తకత |

6. త | యుణం తక తకత యుణం తక్కిట త |

7. దరికిట తక్కిట్ట | ధి త్తరికిట తక్కిట్ట | తక దరికిట తక్కిట్ట |

8. ధి త్తరికిట తక దరికిట | ధి త్తరికిట తక దరికిట |

9. తకిట తకిట తక - ఇదే - ధంత తదిమి తక |

10. దరికిట దరికిట - ధొంకి తధొంకి

11. తక ధిం తక | దరికిట ధంతక |

12. తతాత్త ధింతక | తత్తత్తత్త ధింతక |

13. తతాత్త తక్కిట దరికిట తత్తత్తత్త తక్కిట దరికిట

14. ధిం తరికిట తక తక్కిట దరికిట |

15. ధిం తరికిట ధిం ధి త్తరికిట ధిం

సాధికతో ఇంతవరకు ఎవరై నా సాధించవచ్చు. గ్రుడ్లప్పగించి చూస్తుంటే కష్టంగాని గుమ్మెట తీసుకుని సాధికలో పడితే సులువే. ఇంకా మెలకువలకు గురువుసాయం అవసరం. యింతసాధిక చేసినా అదృష్టముంటే దొరుకుతాయి. లేకపోతే పట్టుపడవు. ఈ విషయంలో అవిరళ సాధికే అఖండ విజయవేదిక. 'రాకపోవడ'మనే రోగానికి 'సాధికే'మందు!

ముక్తాయంపులు

ముగింపు, ముక్తాయంపు వల్ల ఇంపుగాను, సొంపుగాను వుంటుంది.

ముక్తాయంపులు అంటే గానం ఆ పేటప్పుడు ప్రయోగించ వలసిన కొన్ని పడికట్టు వాయిద్యవిశేషాలు. ఇవి నోటితో అనడంలో

విశేషమేమీలేదు గుమ్మెటమీద పలికించడంలోనే వుంది పనివాడి తనం. వీటిని నాజర్ దళంలోని 'రామకోటి- లక్ష్మీనరసయ్యలు' లక్ష్మీనరసయ్య, వెంకటేశ్వరరావు, చిన్నాబాబయి, సలాది, పండు, మున్నగువారు చక్కగా పలికించారు. నేడు చాలా దళాలు వీటిని చక్కగా అభ్యసించాయి. కాని ఎన్నో దళాలు వీటిని నోటితో అనడంతోనే సరిపెడతాయి. గుమ్మెటపై అంచేనే అందం. అట్టి ముక్తాయంపులలో కొన్ని యివి-

1. తక ర్ఘ్రింత ధింత
2. తక తకర్ఘ్రింత తక తకర్ఘ్రింత ధింత
3. ధింత తదిమితక ధోంతక్కతక తక తకర్ఘ్రింత ధింత
4. తకిట తకిటతక దరికిట దరికిటత
5. తదిమి తకిటతక ఝంతరి కిటతక త
6. తరికిట ఝంతరిత
7. తర్ఘణం తకత
8. తర్ఘణంతక తక తర్ఘణంతక తక్కిటత | తక్కిట దరికిట ఝంతరిత

ముగింపు బిగింపు ముక్తాయంపువల్ల ఇంపుగాను సొంపుగాను వుంటుదని మరోసారి మనవి చేస్తున్నాను.

రాగతాళాలు

కథా ఘట్టాల కనుకూలంగా కథకుడు రాగతాళాలను ఎన్నుకోవలసివుంది. యుద్ధ ఘట్టాలలో శివరంజనిరాగం విచారఘట్టాలలో శ్రీరాగం ఇత్యాదులు వర్జనీయాలు. సినిమా బాటల బాణీలు మరి తేలిపోతాయి. ఎత్తుబడిలో దేవగాంధారి రాగం ఎంతో రక్తికడు

తుంది. ఏమైనా రాగతాళాల విషయం నిర్ణయం తీసుకోవడంలో దళం చాలా శ్రద్ధ బూనాలి. మధ్య మధ్య పద్యాలు, జాతీయ గీతాలు, ప్రబోధ గీతాలు కథను మరింత రక్తి కట్టిస్తాయి.

కథ - హాస్యం - రాజకీయం

ఇది ఒక శ్రీవేణీ సంచలనం. వైవసేవకు తులసీదళం ఎటు వంటిదో, దేశ సేవకు బుట్టకథ దళం అటువంటిదే!

బుట్టకథ దళాలే గనుక (అన్నీ) నీతి నిజాయితీ కలిగివుంటే ఏ ఒక్కదళం 'కళాశుల్కాని'కి అమ్ముడు పోకుండా వుంటే దేశాన్ని ఎలా తీర్చి దిద్దాలంటే అలా తీర్చి దిద్దగలగడం అసంభవమేమీ కాదు. ఇది పరమసత్యం.

ఆర్థిక సమస్యల దృష్ట్యా ఒక దళం మూడు దళాలు కావడం అదే కారణంతో అవి మరల తొమ్మిది దళాలు కావడం - ఇత్యాదులు బుట్టకథల అభివృద్ధికి దోహదం చేయవు.

చీటికి నూటికి దళాలు విడిపోయి, అనుభవంలేని క్రొత్త దళాలను తేస్తుండడంవల్ల టీమ్స్ ఎక్కువవుతాయిగాని టీమ్ వర్క్స్ తక్కువైపోతాయి.

ఈ విషయం తెలిసీ, అర్థస్వార్థాలకి లొంగిపోయి పొరపాట్లను చేసినవారు ఇప్పటికై నా గుండె కుదపాలి, కుళ్ళు దులపాలి గ్రుడ్లు విడపాలి, గుడ్డుమానాలి.

బుట్టకథ దళాలు కలకాలం కలిసి వుండాలి. ఇది బుట్టకథల అభివృద్ధికి తొలిమెట్టు.

బుట్టకథ దళం స్టేజి ఎక్కాక బ్రదర్స్ కాని అదర్స్ కారు. స్టేజి మీదేకాదు బైట కూడా. ఈ విషయం ముగ్గురిలో ఏ ఒకరు

విస్మరించినా-ఏ ఒకరి బుర్రలో స్వార్థం అనే పురుగు పుట్టినా-ఆదళం అభివృద్ధికి పురిట్టోనే సంధి కొట్టినట్లు.

ఎవరై నా సరే కళాశుల్కానికి అమ్మడుపోయి కళాద్రోహానికి దిగడం నేరాలలో నేరం, ఘోరాలలో ఘోరం, పాపాలలో పాపం, శాపాలలో శాపం.

కళ మనని పోషించే స్థితిలో గాక కళని పోషించే స్థితిలో మనని మనం వుంచుకోవడం గొప్ప విషయం.

“ఉన్నతంగా జీవించడమే ఉత్తమోత్తమ మైన కళ”

—గాంధీజీ.

“ఎవరికీ ఏ విధమగు అన్యాయం జరక్కపోయిన రోజున మాత్రమే కళకు సరైన అర్థం గుర్తించబడినట్లు!”

డా॥ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్

ఎంత చక్కని నిర్వచనాలు!

బుర్రకథ దళం విషయంలో కథ, హాస్యం, రాజకీయం ఈ మూడిటిని నిర్వహించేవారు ‘స్వంత లాభం కొంత మానుకు పొరుగు వారికి తోడుపడవోయి’ అన్న నీతిని ఒకరి యెడల ఒకరు నెరవేరుస్తూ ప్రజల నుండి తలకుమించిన డబ్బు డిమాండ్ చేయకుండా, అందరికీ అందుబాటులో కథలు చెప్పినట్లయితే ఆ దళానికి పోటీలేదు, సాటిలేదు.

జీవితంలోనే కాదు. కథలోనూ అంతే. కథకుడు హాస్య రాజకీయాలకు తగినంత అవకాశం యివ్వాలి. అలాగే సమయోచితమగు హాస్యం, చక్కని రాజకీయం, కథకి పుష్టిని కలిగించి, అపూర్వ కళా సృష్టికి దోహదం చేయాలి. బుర్రకథ దళాలు ఈ విషయానికి ప్రాణాధిక ప్రాముఖ్య మివ్వాలి.

కలాలు, గళాలు, దళాలు

కవుల కలాలు, గాయకుల గళాలు, కర్షకుల హలాలు, కావలసిన జలాలు బాగా వున్న రోజున మాత్రమే దేశం సర్వతో ముఖాభివృద్ధిని సాధించగలుగుతుంది.

కలాలకు, గళాలకు, కళలకు, ప్రజల కలలకు అవినాభావ సంబంధం వుంది. కలం, గళం తీసుకుందాం. కలంవేరు గళంవేరు కాదు.

వాల్మీకి ఘంటానికి కుశలవుల కంఠాలు వన్నెదెచ్చాయి. కాళీమాత కంఠాన్ని కాళిదాసు ఘంటం ద్వారా నేటికీ మనం వింటున్నాం.

కవుల కలాలకు గాయకుల గళాలు తోడైతే జోడైతే కలానికి గళానికి పటిష్టత విశిష్టత సమకూరతాయి.

‘చక్కని కలం, ఎంచక్కని గళం’ ఈ రెండిటిపైనే ఎంతో చక్కని బుర్రకథ దళం ఏర్పడడం అనేది ఆధారపడివుంది. ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని ముందు కొందరు బుర్రకథ కవులను పేర్కొంటున్నాను. పిదప కొందరు కథకులను, వంతలను పరిచయం చేసి, అనంతరం బుర్రకథ రచనల పరిశీలనకు దిగుదాం,

కొందరు బుర్రకథ కవులు

ప్రజాకవి సుంకర సత్యనారాయణ, ప్రజాకవి నాజర్, అభి నవప్రోతన వానమామలై వరదాచార్యులు, కవికుమార్ మాచి రాజు లక్ష్మీపతి, జంపన, కొసరాజు రామవయ్య చౌదరి, లక్ష్మీకాంత మోహన్, తెల్లాకుల వెంకటేశ్వరగుప్త, రుక్మాభట్ల విధుమౌళిశర్మ, షేరి నుబారావు నీలాజంగయ్య, శ్రీపాద శ్రీరామమూర్తి,

వారణాశి వేంకట నారాయణశాస్త్రి, రామకవచం సత్యనారాయణ
పి. బాలకృష్ణ, ప్రయాగ, రెడ్డి చినవెంకటరెడ్డి, ఎనమండ్రసుబ్బా
రావు దంటు కృష్ణమూర్తి, నదీరా మున్నగు కవులు ఎన్నో బుర్ర
కథలను రచించారు.

ఇక్కడ ఓవిషయాన్ని గమనించాలి. ఎన్నోకథలు గ్రంథస్త
మైనా ఎవరిచేతా కంఠ స్తం కాని కథలూ వున్నాయి. గ్రంథస్తం
కాక పోయినా ఎందరిచేతనో కంఠ స్తమైన కథలూ వున్నాయి.
చక్కని కథలకు నోళ్ళు ఊళ్ళే గ్రంథాలు, గ్రంథాలయాలు!

కొందరు కథకులు

ఆంధ్రబుర్రకథా పితామహ నాజర్

జూనియర్ నాజర్, నిట్టలా బ్రదర్స్, బెనర్జీ, లక్ష్మీకాంత్
మోహన్, హనుమంతరాజు, పున్నంరాజు భానుమూర్తి, చందన
కోటేశ్వరరావు, శిష్టా సాంబశివరావు, పలాది, పండు, వింజమూరి
రామారావు, గొట్టెల రామం, సైదుల్, నేరి సుబ్బారావు, రెడ్డి
చినవెంకటరెడ్డి, ప్రయాగ, కృష్ణమోహన్ (ఇందుపల్లి), కృష్ణ
మోహన్ (మంటూరు), తాత నాగేశ్వరరావు, అల్లాడ బాలశంకర
రావు, ప్రసాద్ దళం (గుంటూరు), ప్రసాద్ దళం (జిల్లేళ్ళమూడి).
కొమర శ్రీదళం, కోటంరాజు, చిట్టాల నారాయణరావు, దొంగ
సత్యనారాయణ, నీలాజంగయ్య, బళ్ళగంగరాజు, డి. కనకయ్య,
పురుషోత్తమ్, వి. నరసింహారావు, భువనగిరి నారాయణ, లక్ష్మణ
రావు (రాజోలు), కీ. శే. బూర్గుల రామమూర్తి, కీ. శే. కొంతం
త్యాగరాజు, జయంతి, నదీరా మున్నగువారు కొందరు కథకులు.

శ్రీమతిభద్రకాళి, శ్రీమతి శారద, కుమారి వాణి మున్నగు
వారు కథకురాండ్రు.

ప్రజానాట్యమండలి ఇటీవల నిర్వహించిన బుర్రకథల పోటీలో “సబ్బకనకారావు దళం”—వచ్చి పాల్గొన్నదళాలలో ఉత్తమ దళంగా ఎన్నికైంది.

కొందరు వంతులు

రామకోటి, కర్నాట లక్ష్మీనరసయ్య, వెంకటేశ్వరరావు, పురుషోత్తమ్, మిక్కిలినేని, రాజబాబు, పండు, చక్కా సూర్య నారాయణ, నిట్టల శత్రుఘ్నరావు, నిట్టల హనుమంతరావు, మండవీక కృష్ణభాస్కర్, అల్లాడ బాలశంకరరావు, డొక్కా అనంతరామ మూర్తి, చిన్నబాబ్బయి, కట్టావీరయ్య, సుబ్బారెడ్డి, సలాది భాస్కర రావు, నూకల అప్పన్నశాస్త్రి, నాగరాజు, పిల్లాలప్పారావు, దొంగ కృష్ణమూర్తి, అడబాల కృష్ణమూర్తి, గంగాద్రి, వింజమూరిలక్ష్మణ రావు, చడ్లరాజయ్య, లక్ష్మణ్, యాదగిరి, కోసూరి పున్నయ్య. పి. ప్రభాకరరావు, వి. వి. శర్మ, జన్నాభట్లరామం, కుసుమ, ఝూన్సి. దొంగ కేదారేశ్వరరావు, శ్రీమతి తులసి, కీ. శే. మండలికరామం బళ్ళ అచ్చిరాజు మున్నగువారు కొందరు వంతులు.

హార్మోనీ తబలా ఎక్సుట్రా ఎక్స్ట్రా) వాయిద్యాలు పెట్టి కథలు చెప్పేవారిలో కీ. శే. నిడదవోలు అచ్యుతరామయ్య-సుంకర కృష్ణమాధవరావు, కుమ్మరిమాప్టారు, కప్పగంతులరామం మున్నగు వారు కథకులు; మల్లిక్, కూచిపీఠభద్రశర్మ, సలాది వెంకన్న, మండలిక కృష్ణభాస్కరము మున్నగువారు వంతులు.

బుర్రకథ రచనలు - పరిశీలన

ఇంతవరకు చదివినది ఒక ఎత్తు. ఇక చదువబోయేది మరొక ఎత్తు. అతి ముఖ్యమగు ఘట్టంలో మనమిప్పుడు ప్రవేశిస్తున్నాము. బుర్రకథలు వ్రాయడంగాని బుర్రకథల గురించి వ్రాయడముగాని మాటలుకాదు. ఇందుకు కావలసినది ధియరీ నాలెడ్జికాదు. ప్రాక్టి

కల్ నాలెడ్డి. ఊహాగానం వేరు. అనుభవజ్ఞానం వేరు. ఊహాగానం అనుభవజ్ఞానం ఎన్నటికీ కాదు.

కవి వ్రాసిన కథలు వేరు. కథకుడైన కవి వ్రాసిన కథలు వేరు. కథకుడు వ్రాసినకథలకి ప్రదర్శనదృష్ట్యా ప్రత్యేకత ఎప్పుడూ వుంటుంది. నటుడు వ్రాసిన నాటకాలకీ ఈ ప్రత్యేకత వుంటుంది.

ప్రజా కవి సుంకర సత్యనారాయణ కథకుడైనదీ కానిదీ తెలియదు. కాని ఈయన వ్రాసిన కథలు కథకుడైన కవి వ్రాసిన కథలను మించిపోతాయి. అందుకే ఈయన వ్రాసిన కథలు వందలాది దశాలచే ప్రదర్శింపబడి లక్షలాది ప్రజానీకాన్ని ఉర్రూతలూగించాయి. ఈయన కథలను పరిశీలిద్దాం.

సుంకర కథలు

కష్టజీవి, అమరజీవి, రుద్రమదేవి, అల్లూరి సీతారామరాజు, కందుకూరి వీరేశలింగం, మహారథికర్ణ మున్నగు కథల నీయ రచించారు. సుంకర కలంవల్ల ఈ కథానిధులు సుధానదులై బుర్ర కథలకెంతో వన్నె దెచ్చాయి.

A. రామరాజును, B. రామరాజు సమీక్షిస్తు (A=అల్లూరి B= బిరుదురాజు) తమ తెలుగు జానపద వాఙ్మయ చరిత్ర (History of Telugu folk songs) లో సుంకర కలంలోని సుధామాధులును చాలా వరకు ఎత్తిచూపారు.

మరికొన్ని సురభిశాలను ఇచ్చట అందజేయడం పరితులకు విందు చేయడం అప్రమత్తంకాదు.

సీతకై ఆ రాముడు, జాతికై ఈ రాముడు అడవులలో సంచరించారు. మన్వంతంలోని ఆ మహారణ్యం యింత భయంకరంగావుంటే

మాత్రం త్యాగాలకు వెనుకాడని తెలుగుజాతి మొనగాడైన రామ
రాజును భంగపెట్టగలదా ?

“సూర్యుడు గ్రుంకని సామ్రాజ్యంబున
చుక్కల మొలిపింప

కార్యదక్షు బెదరించగలదె ఈ
కారడవుల భయము !”

పోరాటంలో అల్లూరి మూర్తి అస్తమించింది, ఆయన కీర్తి
విస్తరించింది. ఇది కథలో కాని చరిత్రలో దీనికి తగిన సాక్ష్యాధానాలు
లేవు. ఇచ్చట—

“అన్నా నిను మరువరు మరువరు నీ
ఆంధ్ర సహోదరులు
ఉన్నావో లేదో కొందరు నీ
పున్నావంటారు”

—ఆ కొందరితో ఏకీభవించడు సుంకర
“లేడనువాడెవ్వడు మా హృదిలో
నీ ప్రతిబింబంబే

నేడు జ్యోతివలె ధగధగ మండుచు
నిలచియుండగానే”

కందుకూరి వీరేశలింగం కథలో వంతపాటలు చాలు కందు
కూరిని ఘోటోతీసి మనకళ్ళముందు పెట్టేందుకు—

సంఘోద్ధరణ విచారాధీరా
సాహసగుణధామ

పండిత పితండపాద ఖండనా

ప్రజాభాష పోష

మహిళా ఉద్యమ నిర్మాత ఓ

మహితగుణ విశాల

విద్యార్థుల నిజమార్గ ప్రదర్శి

వినుత సుగుణశీల”

‘రుద్రమదేవి’ కథలో ‘గన్నారెడ్డి-గుర్రపుస్వారి’ ఘట్టం—
అశ్వాన్నీ, ఆ దృశ్యాన్నీ కళ్ళకు కట్టించడం—

“అప్పుడు గన్నారెడ్డి సాహిణి

ఆజ్ఞలందుకుని అంబకు మ్రొక్కి

బిరానదట్టి బిగించిగట్టి

జరీ అంచు తలపాగా జుట్టి

కుప్పించి పై కే లేచాడా

గుర్రంమీదే వాలాడా

కాళ్ళంకెమున పెట్టనేలేదు

కళ్ళమైన చేపట్టనేలేదు

అరచే చూడుము దాని తామసం

అదురుపాటుగా లేచిన గుర్రం

మూడే చక్రాల గొట్టిందా

ముందుకు చెంగున దూకిందా

దూకిన గుర్రం మింటలేచెరా

ధూళి ఆకసం కాపులేచెరా

కన్నుమూసి కన్దెరువలేదురా

కంటికి గుర్రం కానరాదురా

గుట్టలు మిట్టలు దాటించా
పిట్టవోలే అది పోతుందా!”

కథకుడిలో చెప్పే దమ్ముండాలేగాని ఎంత చక్కని రచన!
దీనిని బెనర్జీ దళం (హైదరాబాద్) ఎంతో చక్కగా గానం చేస్తుంది.
గతానికి ప్రాణంపోస్తుంది.

నాజర్ కథలు

ఇతర కథలకు నాజర్ కథలకుగల భేదమేమిటంటే ఇతర కథలను కథకులు పోషించాలి. నాజర్ కథలు కథకుల్ని పోషిస్తాయి. స్టేజిమీద నిలబడి అలా అనే స్త్రీచాలు రక్తికడతాయి. జంగం కథలలోని గుట్టు మట్టు పట్టు నాజర్ కు పట్టుపడడమేకాక మరికొన్ని మెట్టు ఆయన ఎలాపైకి వెళ్ళిందీ ఈ క్రింది ఉదాహరణలు తెలుపుతాయి. పల్నాడులో-

“లెండిక జాగేల-పోదము
రండి వీరులారా

చండిగ గ్రామస్తులంత-లెండోయి కూడి వేవేగమే
దుండగులగు వైరుల దుండగముల చెండిక బిరబిర
అండగ వైరులపైకి”

ఇచ్చట గుమ్మెటలపై అక్షరాలను వినిపించవచ్చు. గుమ్మెట దరువులు కథకు అక్షయవరాలు అనిపించవచ్చు. ఇలాటిదే-

“జననాథంల-జయభేరి మ్రోగెను” గుమ్మెట వాళ్ళకి కావలసినంత ఛాన్సు. కథకుడికి అంతకంటేను కళ్ళు ఉరమడం, పళ్ళు కొరకడం, వొళ్ళు విరవడం ఇత్యాదులు చేయకుండా ఈ రణగీతాన్ని అన

డం కష్టం. అభినయం దాన్ని అదే పోషించుకుంటూ పోతుంది. ఇదీ నాజర్ కథలలోని విశేషం.

కథలో ఆ కళాజీవి పున్నా ఎదలో కష్టజీవి ఎప్పుడూ వుంటాడనేందుకు నిదర్శనలు 'ఎట్టా ఈ కాపురము', 'పరన్న రాకముందే'; బొబ్బిలిలోని తిరిపెమెత్తనేల పికిరీదీనతనేడేల'; 'సాగవయ్య పర్వాకమున్నగు గీతాలు.

'ధననష్టం, జననష్టం, రణమంటే ముదనష్టం' అని చాటుతూ పల్నాడులోని అలరాజు రాయబారం, బొబ్బిలిలోని చామెర ధర్మరాజు రాయబారం మానవతలోని ఉత్తమ విలువలను ప్రతిబింబిస్తాయి.

యుద్ధానంతరం పల్నాటి వర్ణన 'పాడు యుద్ధాలు పగవారి కై నావద్దు మహాప్రభో' అనిపించేస్తుంది.

సాధారణంగా అన్ని కథలలోను నాజర్ పాడే 'మానవ జన్మము మంచిదిరా' అనే గీతం ఎగసిదూకే జలపాతంలా, శ్రోతల గుండెలలోకి దూసుకుపోతుంది. చరిత్రలో ధరిత్రిపై మానవుని పరిణామక్రమం ఈ గీతంలో మనకు వినపడుతుంది.

పల్నాటి యుద్ధం, బొబ్బిలి యుద్ధం, అల్లూరి సీతారామరాజు, శ్రీ జానకీవనవాసం, బెంగాల్ కరువు మున్నగు కథలను నాజర్ రచించి వేలాది ప్రదర్శనలీయడం జగమెరిగిన విషయం.

తవి కుమార్ మాచి రాజు లక్ష్మీపతి కథలు

“తెలుగు వెలుగు పలనాడు పౌరుషం

చెలగు సీమనాడు

ఏలికై న ఆ అనుగురాజు పెం

పలరుచు నున్నాడా

పలుబడికి గురజాల పట్టణం,

మూల రాజధాని”

ఇది బుర్రకథలకు వన్నె దెచ్చే చక్కని కవిత్వ ధోరణి. కథ పాడుతుంటే ఆటోమాటిక్ గా బుర్రకథ అట్రాస్పియర్ క్రిమేట్ అయిపోతుంది. ఇలా తేలిగ్గా అందరికీ అర్థమయ్యేటట్టుండాలి బుర్ర కథ రచనలు.

కఠిన పదభూయిష్టమగు కవిత్వాన్ని బుర్రకథల్లో చొప్పిస్తే ఎదర కూర్చునేనాళ్ళంతా ఘనాపాతీలు మహాపండితులూనా? అర్థం చేసుకోవద్దా? కవిత్వం అరటిపండు వొలిచి అందరికీ పెట్టినట్టుండాలి గాని, వొల్చుకుని కవి ఒక్కడే గుటుక్కున మింగేసినట్టుగాని, వొలవబడని కర్రఅరటిపండులాగాని వుండరాదు. అట్టి కవిత్వం బుర్ర కథలకి ఎంతమాత్రం పనికిరాదు.

రెడ్డి చినవెంకటరెడ్డి కథలు

ఈయన రచించిన ఆంధ్రకేసరి బుర్రకథను ‘అవతారిక’ను వ్రాస్తూ డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి కథ ఎత్తుబడిని ఉదహరిస్తూ—

“ఆదినుండి మన భారతదేశం అన్నపూర్ణయండీ
పూర్వము నుండి భారతదేశము పుణ్యభూమియండీ”

...ఇదీ శైలీ అంటే ఇందులో కవిత్వ భారంలేదు. ఉండ కూడదు కూడా. అలవోకగా మాటలు దొర్లినై. భార అంటే ఇదే అని వివరించారు. పంతులుగారు గుండుకు గుండెదురిచ్చే ఘట్టంలో “కథ వినేవాళ్ళ కండలు తాండవించేటంత బలంగా ఉజ్వలంగా కవి కథను నడిపాడు” అంటూ వెంకటరెడ్డి రచనను నారాయణరెడ్డి పఠితలకు పరిచయం చేశారు.

“నిజమేమరి! అడుగో ఆంధ్రకేసరి! ఆ బిరుదాతడికేసరి!” అని పిస్తుందీ కథ! అనేక కథలను ఈయన వ్రాశారు.

పేరి సుబ్బారావు కథలు

ఖడ్గతిక్కన, ఝాన్సీ మున్నగు 5, 6 కథల నీయన వ్రాశారు --
ఖడ్గతిక్కనలో-

“కాలచక్ర మహిమ

కాదన మన తరమా

కాటకమంతట కనులు దెరచెనా కాటమరాజ్యమున

బీటలువారెను బీడులన్నియు భీకరమ్ముగాను”

ఇలా సాగిపోతుంది కలం.

వారణాశి కథలు

ఈయన చేయితిరిగిన రచయిత. ఈయన భగవద్గీత బుర్రకథల విషయంలో ఒక గొప్ప Attempt—

“భగవద్గీతా గానము

పావనగంగా స్నానము

.....”

పావనగంగా స్రవంతిలా ప్రవహిస్తుంది కవనం.

పి. బాలకృష్ణ కథలు

తక్కువ ప్రజాధనంతో ఎక్కువ ప్రయోజనాన్ని ఎలా సాధించాలో వివరిస్తుంది-ప్రణాళికా ప్రచార నిమిత్తం. ఈయనచే వ్రాయబడిన గిలకమ్మ కథ-

“గ్రామక్షేమం కొరకు మీరలు
త్యాగమించుక చేయకుంటే
వృద్ధియన్నది మిమ్ము అంటదురా

పసిపిల్ల బాలాదికీ అర్థమయ్యే శైలిలో పంచవర్ష ప్రణాళిక
లను గురించి ‘A to Z’ ఇందులో చక్కగా వివరించబడింది.

నదీరా కథలు

రామయణ, భారత, భాగవతాలు, జిల్లేళ్ళమూడి అమ్మ,
సత్యసాయి, పార్వతీ కళ్యాణం, లడక్ పీరులు మొదలైనవి ఇతడి
కథలు.

అమ్మకథలో—

“దడ్డాలు పెట్టుకొను ధ్యాస ఒకటే మనకు

అన్నాలు పెట్టుకొను ఆశ ఒకటే తనకు

కాశీ విశాలాక్షి కదరా—అమ్మ

కళ్ళార చూదాము పదిరా”

“పార్వతీ కళ్యాణం” కథలో పార్వతిని శివుడు పరీక్షిస్తు
న్నాడు, పరమ శివుని వలచి వరించి తలచి తపించి పొతోందిపార్వతి.
మారువేషంలో (ఫ్యాన్సీ డ్రెస్ లో) శివుడు వచ్చి ఆమెతో అంటు
న్నాడు గమ్మత్తుగా!

‘వరునిగ నే తగనా—ఆ

హరుని కోర తగునా

స్థిరుడుగాని శివుడు సదా తిరిపె మెత్తుకొనును కదా ||వ||

ఇల్లు వల్ల కాదుకదా పెళ్ళితడికి వృధా వృధా! ||వ||

జడలు పరమరోతకదా వొడలు బూదిపుత కదా

జటధారిని జత కోరెడి జడురాలొక ఆడుదా? ||వ||

తాళిగట్టి వెంట పెట్టి జోలెను నీకంట కట్టి

ఇంటింటా నిన్ను ద్రిప్పుటెంత తప్పు నీవెచ్చెప్పు! ||వ||

అతడి మెడకు కనుగొన్న అగపడును నాగన్న

ఆ వెర్రి నాగన్న అధికుడౌనె నాకన్న! ||వ||

ఇలా సాగిపోతుంది కవిత్వదోరణి

జంపన, కొసరాజు, వానమామలై, నీలా జంగయ్య, నిట్టల శత్రుఘ్నరావు మున్నగు ఎందరో కవులు ఎన్నో చక్కని కథలను వ్రాశారు.

అన్నిటినీ ఇచ్చట వివరించాలంటే ఈపుస్తక మాంజనేయునితో కలా పెరిగిపోతుంది. ఆ రచనలు అమూల్యతాలు. కొన్ని అలభ్యాలు కొన్ని. కనుక ఇక 'బుర్ర కథలు-ప్రభుత్వకర్తవ్యం' అనే విషయంలోకి దిగుదాం.

బుర్రకథలు - ప్రభుత్వ కర్తవ్యం

ఇది చాలా ముఖ్యమైన విషయం.

పి. హెచ్. డీస్ ని ఆఫర్ చేయడంవల్ల వెలలేని పరిశోధన గ్రంథాలెన్నో వెలుగులోకి వచ్చాయి. ఎవరు ఏమి వ్రాశారో పరిశోధించి వ్రాసిన వారికి పి. హెచ్. డీస్ ని ఇస్తూ ఆ అసలు వ్రాసిన వారికి ఏ హెచ్. డీస్ ని ఇవ్వ గలుగుతున్నాం. అలాగే గనుక ఇస్తే - అమూల్యమైన ఆమూల గ్రంథాలు ఆమూలకములందు పడివుంటాయి? ఇదీ ప్రశ్న.

ఇది యాచనకాదు. చక్కని యోచన. ఎంచక్కని సూచన. గుర్తిస్తే ప్రభుత్వానికి ఓ దండం. గుర్తించకపోతే చెండుదండాలు!

బుర్రకథలు లేకుండా ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఏ నియోజకవర్గం లోను ఎన్నికలు జరుగలేదంటే అతిశయోక్తి కాదు. ప్రభుత్వం ఏర్పడ్డం విషయంలో బుర్రకథ దళాల పాత్ర విస్మరించ వీలులేనిది.

బుర్రజథల సహకారంతో ఎన్నికైన పెద్దలు బుర్రకథ దళాల వారికి పంచేస్తున్నారూ అంటే మళ్ళా ఎన్నికలొచ్చేవరకు మరచి పోతున్నారు. ఇది చాలా అన్యాయం.

బుర్రకథ దళాలవారు చాలా అల్పసంతోషులు. ఏ చిన్న సాయం చేసినా ఎంతో సంతోషిస్తారు. ఏ కొందరిని ప్రభుత్వం సన్మానించినా ఎల్లరూ సంతోషిస్తారు. నిజానికి ఏ బిరుదులతోను, ఎన్ని సన్మానాలతోను విలువకట్టలేని కళా తపస్వులు బుర్రకథ రంగంలో వున్నారు.

ఎత్తైన తంబూరా దించకుండా కథలు చెప్పిన ఆంధ్ర బుట్టి కథా పితామహ నాజర్ విషయం తీసుకుందాం. ఈయన బుట్టి కథల్లో పెద్ద తనాన్ని సంపాదించడం జరిగింది గాని, పెద్ద ధనాన్ని సంపాదించడం జరుగలేదు. ఇలాగే అన్ని దళాలు.

చివరికి చెప్పొచ్చే దేమిటంటే బుట్టి కథ దళాలు జనాకర్షణ విషయంలో ఎంత ఫార్వర్డుగా వున్నాయో, ధనాకర్షణ విషయంలో అంత బ్యాక్ వర్డుగా వున్నాయి.

దేశానికి అత్యవసర పరిస్థితి అప్పుడప్పుడు వచ్చిపోతుందిగాని, బుట్టికథ దళాలకు నిత్యావసర పరిస్థితి ఎప్పటి కప్పుడు హెచ్చి పోతుంటుంది. ప్రాణావసర వస్తువుల ధరల్లా! బమ్మెర పోతన్న, కలమొక చేత, హల మొక చేత పట్టాడు నిజమే. పొలముంటే హలము పట్టడానికేం నిక్షేపంగా పట్టవచ్చు.

పొలమూలేక ఏకాస్తో కూస్తో ఫలమూలేక కలంపట్టి కవులు
పంచేస్తారు ? ఏం భోంచేస్తారు ? ఏ కళాకారుడై నా సరే !

కనుక ప్రభుత్వం బుర్రకథ దళాలకు విధిగా సహకరించాలి.
ఇది వెంటనే జరగాలి. జరగాలి అంటే పోష్టుపోస్ అవడం కాదు !
క్రియ వెంటనే అమలు కావాలి.

ఉత్తమ కళాకారులను ఉచితరీతిని సన్మానం చేయాలి. ఇది
న్యాయమూ, ధర్మమూన్ను. దళాలలో ఐక్యమత్యమే వుంటే యిది
ఏనాడో జరిగేది. ఇకనై నా, ఇక వైన, ఇది పోష్టుపోస్ కాదని
ఆశిద్దాం.

బుర్రకథలు - ఉన్నత ప్రమాణాలు

యక్షగాన సాంప్రదాయాలను టు. చ. తప్పకుండా పాటిస్తూ
జానపద కళా విశిష్టతను ప్రతీకగా బుర్ర కథను నిలిపిన ఘనత ఆంధ్ర
బుర్రకథా పితామహ నాజర్ కు దక్కుతుంది.

రాలు కరిగేలా, పూలు విరిసేలా,

రాగాలు విసరడంలో జూనియర్ నాజర్,

టీమ్ వర్క్ అండ్ కాంబినేషన్సు

కు నిట్టలా బ్రదర్సు,

గానంతో గతానికి ప్రాణం పోయ

డం విషయంలో బెనర్జీ దళం,

తెలంగాణా నాజర్ అనిపించడంలో

వరంగల్ హనుమంత రాజు,

పౌరాణిక కథలనుచెప్పి ఉద్దండ పండితులను సై తం వొప్పించి
మెప్పించడం విషయంలో శిష్టా సాంబశివరావు దళం.

గుమ్మెట వాయిద్యం విషయంలో నదీరా దళం మరియు మాస్టర్ పండు దళం.

‘వంతలు ఇద్దరు ! కంతం ఒకటే !’ అనిపించడంలో (కనకం—భీమరాజు) చందన కోటేశ్వరరావు దళం.

వంతలు ఎలా వున్నా ఒక్కడే కథను చెప్పి శైభావనిపించడం విషయంలో లక్ష్మీకాంత మోహన్,

ఇంకా ఎందరో ఎన్నో ఉన్నత ప్రమాణాలను సాధించారు. ఎందరో మహానుభావులు ! అందరికీ ప్రణామాలు !!

ముగింపు : ముక్తాయింపు :

గళాలు కలవని దళాలు కథలు చెప్పడం అనవసరం !

తప్పుడు తాళాలు కొట్టే వారు తంబురా ఢక్కిలను అక్కడ పెట్టి ప్రక్కకు తప్పకోవడం మరీ ఉత్తమం.

చేవగల కలాలకు కొదువలేదు. కలంలో ఒలికించిన భావాలను గళంలో పలికించగల దళాలకు కొరతలేదు.

ఉజ్వలోజ్వల మగు కథలను, ఉత్తమోత్తమమగు దళాలచే రికార్డు చేయించి నట్లయితే కళాకారులు గతించినా - రికార్డుస్ దేశానికి మిగుల్తాయి ! దేశస్తుల హృదయాలలో రివార్డుస్ కళాకారులకు చెందుతాయి ! అందుతాయి ! ఇందుకు ప్రజలు, ప్రభుత్వమూ పూనుకోవాలి. ఎంత ఖర్చయినా సరే ఇది జరగాలి.

ఇక ‘ఈ బుర్ర కథల’ ముగింపు బిగింపును ఇంపుగాను సొంపుగాను ఈ క్రింది ముక్తాయింపుతో పూర్తి చేద్దాం !

“బుర్ర కథలు వర్ధిల్లుగాక !”